

Post Adoption Service Ankestyrelsens Familieretsafdeling 2015

Indhold

1. Indledning.....	3
1.1 Haagerkonventionens artikel 9, litra c.....	3
1.2. PAS-projekt	3
1.3. Den permanente ordning - nu og i fremtiden	4
1.3.1 Nye tiltag	4
2. Evaluering.....	8
2.1. Opsummering	8
3. Spørgeskemaer – januar 2014 – 20. april 2015.....	9
3.1 Generelt.....	9
3.2 Adoptivfamilien	9
3.2.1 Målgruppe.....	9
3.2.2 Spørgeskemabesvarelse.....	10
3.3. Professionelle i kommuner og forvaltninger	13
3.3.1 Målgruppe.....	13
3.3.2. Spørgeskemabesvarelse.....	14
3.4 PAS-konsulenter.....	17
4. Afslutning	20

1. Indledning

1.1 Haagerkonventionens artikel 9, litra c

“Post Adoption Services” er den internationale betegnelse for de forskellige former for vejledning, støtte og rådgivning, der er henvendt til adoptivfamilien, den adopterede og de biologiske forældre både før og efter adoptionen.

Danmark har som Haagerkonventionsland en forpligtigelse til at fremme Post Adoption Services, idet det fremgår af artikel 9, litra c:

“Centralmyndighederne skal, enten direkte eller gennem offentlige myndigheder eller behørigt godkendte institutioner i deres stat, tage alle passende forholdsregler navnlig med henblik på, at fremme udviklingen af adoptionsrådgivning og støtte efter adoptionen i deres respektive stater.”

Konventionen om international adoption blev underskrevet af Danmark ved udfærdigelsen i 1993, ratificeret af Danmark i 1997 og ved bekendtgørelse implementeret definitivt i Danmark 1. januar 2003.

1.2. PAS-projekt

Ved satspuljeforhandlingerne i 2006 blev der afsat 13 mio. kr. til en 4årig forsøgsperiode med rådgivning af adoptivfamilier og undervisning af fagpersonale, der beskæftiger sig med adoptivbørn.

Familiestyrelsen iværksatte i perioden 2007-2010 et PAS-rådgivningsprojekt med det formål at hjælpe adoptivforældre med at håndtere de udfordringer, der kan opstå i den første tid med et adoptivbarn. Baggrunden for projektet var en række problemer eller usikkerheder, der kan opstå hos adoptanter og adopterede efter hjemtagelsen – og i nogle tilfælde resten af livet for de adopterede. Dette havde flere interesseorganisationer gjort opmærksom på, og der blev ihærdigt arbejdet med, at der skulle anden hjælp til end den, den primære sektor kunne tilbyde.

Projektet var således i første omgang tiltænkt adoptivfamilier, som fik mulighed for at modtage gratis psykologfaglig rådgivning inden for de første tre år efter hjemtagelsen.

PAS-rådgivningen blev evalueret, og det viste sig, at en tidlig rådgivningsindsats kan bidrage til, at gruppen af forældre bedre kan håndtere de problemer, der kan opstå i adoptivfamilier.

På baggrund af den positive tilbagemelding vedrørende forsøgsprojektet i 2007-2010, blev der i 2012-2013 gennemført endnu et projekt. Ud over rådgivning af adoptivforældre tilbød Ankestyrelsen nu også gratis undervisning af professionelle, eksempelvis skoler og børneinstitutioner.

Også dette projekt viste sig at være en stor succes, og på baggrund af erfaringerne fra de tidligere projekter, ansøgte Ankestyrelsen om midler til at videreføre PAS i en udvidet og mere permanent form.

Dette blev en realitet i 2014, da Ankestyrelsen fik bevilget et årligt beløb af satspuljemidlerne som en permanent ordning. Med bevillingen, kunne Ankestyrelsen tilbyde flere aktiviteter til gavn for adopterede, adoptivfamilier og professionelle aktører.

1.3. Den permanente ordning - nu og i fremtiden

I tiden efter en adoption er det langt fra ualmindeligt, at adoptivfamilier i større eller mindre omfang oplever udfordringer – for eksempel hverdagssituationer, man ikke kan få til at fungere, eller familien kan komme i tvivl om, hvorvidt den vigtige tilknytningsproces er i gang. Erfaringen fra de forsøgsprojekter, Familiestyrelsen/Ankestyrelsen havde sat i gang, viste klart, at rådgivning på et tidligt tidspunkt efter adoptionen var nyttigt for rigtig mange adoptivfamilier.

1.3.1 Nye tiltag

Takket være den årlige bevilling, har det været muligt for Ankestyrelsen at udbygge ordningen med tilbud til ikke alene adoptivfamilier, men også til professionelle parter og adoptivbørnene selv.

Der arbejdes løbende på at forbedre ordningen, herunder at opdyrke nye områder som eksempelvis kurser til fagpersoner, der kommer i berøring med adoptivbørn og lignende. Her kan blandt andet nævnes:

1.3.1.1. Særlig rådgivning

Den særlige rådgivning er en ordning, der henvender sig til forældre umiddelbart før og/eller efter hjemtagelse af barnet.

Ordningen dækker over et forløb på op til 3 timers rådgivning. Fokus for rådgivning er baseret på elementer fra de adoptionsforberedende kurser, samt konkret individuelt fokus på forberedelse af overgangen til at blive en familie, herunder selve overdragelsen af barnet. Som udgangspunkt vil disse rådgivningsforløb foregå i PAS konsulentens lokaler. Dog vil der være mulighed for efter hjemtagelsen, at PAS konsultationen kan foregå i familiens hjem.

I skrivende stund afventes fremsættelsen af lovforslag på baggrund af en politisk aftale. Denne går på, at den særlige rådgivning skal være obligatorisk som et vigtigt led i forberedelsen på at blive en adoptivfamilie. Omfanget af rådgivningen skal endvidere øges for yderligere at styrke støtten til adoptivfamilien.

1.3.1.2. Børnegruppe

En børnegruppe er en samtalegruppe, hvor målgruppen er adopterede børn/unge.

Der er ikke tale om terapi men samtalegrupper, hvor man ønsker at styrke barnets identitet og selvfølelse. Der skabes rammer for at børnene får mulighed for at mødes og drøfte tanker og følelser omkring dét at være adopteret med jævnaldrende i samme situation.

Forventningen er, at deltagelse i gruppesamtaler for adopterede børn/unge kan bidrage med noget helt særligt, da børnene/de unge her får mulighed for at spejle sig i jævnaldrende og udveksle tanker, følelser, erfaringer og oplevelser med andre, som har en start på livet, der minder om deres egen.

Formålet med børnegrupperne er at styrke den adopteredes identitet og selvfølelse gennem:

- At barnet/den unge får mulighed for at dele tanker og følelser omkring det at være adopteret med jævnaldrende i samme situation i et neutralt og trygt forum.
- At barnet/den unge får oplevelsen af, at de ikke er alene med deres særlige historie og de tanker, følelser og spørgsmål som knytter sig til det at være adopteret.
- At barnet/den unge støttes i at mærke og udtrykke sine følelser og behov sammen med andre.

- At barnet/den unge støttes i at få nogle konkrete redskaber til at klare sine særlige betingelser i livet ved at møde og tale med andre børn i samme situation.

I første omgang er målgruppen de 12-14 årige børn/unge. Børnegruppen mødes 2 timer hver 14. dag, og der vil i alt være 8 møder inklusiv 1 møde med deltagelse af adoptivbørnenes familier.

1.3.1.3. Kurser

Siden december 2013 har Ankestyrelsens konsulenter undervist kommuner, skoler og institutioner for at hjælpe til at lette en situation, der ofte er svær for adoptivbørn og institutionspersonale.

Adoptivbørn, der har opholdt sig på en institution inden adoptionen, kan reagere på en særlig måde: De har ofte udviklet en særlig adfærd for at overleve det manglende fysiske og psykiske nærvær – en adfærd, der kan aktiveres i større eller mindre grad, når barnet igen træder ind i et institutionsmiljø.

Når Ankestyrelsen har prioriteret at lægge stor vægt på at formidle viden om adoptionsforhold til professionelle aktører i den adopteredes nærmiljø, bygger det på viden og ikke mindst en erfaring for, at dialogen mellem forældre til adopterede og institutionspersonale langt fra altid forløber konstruktivt.

Det er vigtigt, at personalet har den nødvendige viden til at afkode barnets adfærd, så de kan tage hånd om de situationer, der kan opstå. Der ses jævnligt eksempler på, at personalet ikke kender til baggrunden for barnets adfærd, og så risikerer situationen at eskalere og gå i hårdknude til skade for barnets selvfølelse og følelse af at høre til. Det kræver en særlig pædagogisk tænkning.

Det handler eksempelvis om, at give viden til institutionen for at påvirke den pædagogik, som i nogle situationer ikke virker. For eksempel har det adopterede barn ofte behov for mere tid til at tage afsked, når forældrene skal gå. Det kræver en mere tålmodig tilgang. Ofte er det adopterede barn i gang med at øve sig på adskillelse og på overgangen fra nærhed til distance. Barnet har ikke haft den samme tid til at knytte sig til sine forældre som ikke adopterede, og her skal der mange gentagelser til.

Ankestyrelsen tilbyder i 2015 kurserne "Adoption og udvikling i daginstitutionen" og "Professionel praksis i forhold til adopterede". Begge kurser er af 4 timers varighed.

Der lægges i undervisningen især vægt på grundforhold og perspektiver, som den professionelle voksne skal være opmærksom på i mødet med det adopterede barn, forældre og institution.

Kurserne varetages af adoptionssagkyndige rådgivere, herunder rådgivere inden for PAS, som har et særligt fagligt kendskab til de problemstillinger, som adoptivfamilier kan opleve.

Kurserne er alene tiltænkt professionelle i kommuner og forvaltninger.

1.3.1.4. Øvrigt

Der ligger flere spændende ting i støbeskeen. Som eksempel kan nævnes:

- temaaftener for adoptanter/kommende adoptanter.
- Yderligere arbejdes der på, at der skal være adgang til rådgivning i en længere periode end 5 år efter, at barnet er blevet hjemtaget. Det vil således være muligt, at få rådgivning helt frem til, at den adopterede fylder 18 år.
- Der vil i den nærmeste fremtid også blive iværksat et forsøgsprojekt med PAS-rådgivning til voksne adopterede, der løber i perioden 2016/2017.
- Ankestyrelsen arbejder i øjeblikket på, at etablere grupper for eneadoptanter, med det primære formål at udvide eneadoptanternes netværk med andre i samme situation. Ofte møder eneadoptanterne særlige udfordringer, når de adopterer et barn alene (fravær af m/k-figur, ingen til at tage over i konfliktsituationer, samt manglende træning i at leve med et andet menneske, hvilket også kan udfordre eneadoptanten, der nu står i en situation, hvor der er et barn, der kræver adoptanten døgnets 24 timer).

Som slutbemærkning kan det oplyses, at Ankestyrelsen dispenserer fra fem års reglen, så alle adoptivforældre har mulighed for at søge og få tildelt rådgivningstimer, hvis de har adoptivbørn under 18 år. Hvis PAS-konsulenten vurderer, at det er til gavn for familien, kan også børnene inddrages i rådgivningen.

2. Evaluering

Denne rapport er lavet på baggrund af spørgeskemabesvarelser for perioden 1. januar 2014 til 20. april 2015.

I denne periode blev der udsendt i alt 4603 spørgeskemaer fordelt på;

Adoptivfamilier (115), hvoraf 61 har gennemført besvarelsen.

Fagpersoner (570), hvoraf 328 har gennemført besvarelsen.

PAS-konsulenter (3918), hvoraf 404 har gennemført besvarelsen.

2.1. Opsummering

Hovedparten af de adspurgte adoptivforældre mener, at PAS-rådgivningen er et rigtigt godt tilbud til adoptanter, og at ordningen gør, at mange familier får vejledning, før problemer udvikler sig til store problemer. Ordningen er lettilgængelig, og det er nemt at finde hjælp allerede, når de første signaler hos barnet/øvrig familie fornemmes. Tvivlen mindskes i forhold til hvordan man som forældre skal tolke og reagere.

Adoptivforældrene oplyser, at hvis rådgivningen ikke eksisterede, skulle de selv ud og finde den rette psykolog/terapeut, hvilket kunne udgøre en barriere, som ville forsinke hele processen, og der ville være risiko for, at familierne først ville bede om hjælp, når problemerne var blevet alt for store. Samtidig ville det være en stor udfordring selv at finde en psykolog/terapeut med netop den adoptionsspecifikke viden, som der er brug for.

Endvidere er der tale om det økonomiske aspekt i, at man selv skal finde en privat psykolog/terapeut. Noget ikke alle familier vil have råd til. Som det ser ud nu, er der en egenbetaling på 100 kr. pr. time.

Flere familier oplyser, at de har fået en tidlig hjælp og den rette hjælp, som de fortsat kan bruge i det daglige. De er sikre på, at de med PAS-ordningen hjælper barnet til at få styr på sine følelser og forhåbentlig forhindre, at det sidenhen får adfærdsproblemer.

Mange henviser til, at rådgivningen har været uundværlig, og at de har fået en større forståelse og nærvær for hvad der sker i barnets sind og system.

Overordnet set, har rådgivningen været meget kompetent og har i høj grad medvirket til bedre trivsel for barnet.

3. Spørgeskemaer – januar 2014 – 20. april 2015

3.1 Generelt

Ankestyrelsen har ved indførslen af den permanente ordning i 2014 løbende fulgt op på rådgivnings- og undervisningsforløbet både hos adoptivfamilien, PAS-konsulenter samt fagpersoner. Alle, der har modtaget rådgivning og undervisning har i løbet af 2014 og 2015 modtaget et evalueringsskema, som de er blevet bedt om at besvare elektronisk.

Rigtig mange valgte at svare på spørgeskemaet, og dette gav et fantastisk indblik i, hvad der fungerede, og hvor der skal sættes ind med yderligere tiltag. Det har medført, at Ankestyrelsen har kunnet udvikle deres tilbud om rådgivning og undervisning på en relevant og effektiv måde.

Følgende gennemgang tager udgangspunkt i tilbagemeldingerne fra henholdsvis 1) Adoptivfamilien, 2) Fagpersoner og 3) PAS-konsulenter

3.2 Adoptivfamilien

3.2.1 Målgruppe

Som hovedregel kan adoptivfamilier, der har hjemtaget et barn, inden for de første 5 år efter hjemtagelsen, tilbydes svarende til 2x10 timer, i alt 20 timer, hos en PAS-konsulent. Barnets alder og fødeland har ingen betydning, og ordningen gælder både ved national og international adoption.

Et rådgivningsforløb finder sted hos en rådgiver, som har en relevant psykologfaglig og/eller terapeutisk uddannelse og faglig erfaring med de problemstillinger, som adoptivfamilier kan opleve. Familien kontakter selv den rådgiver, som de ønsker at starte et forløb hos. Familien finder PAS-rådgiverne på Ankestyrelsens hjemmeside. Hvis den rådgiver, der

er valgt, ikke har mulighed for at yde rådgivning inden for 14 dage, på grund af for stor efterspørgsel, må de kontakte en anden rådgiver.

Størstedelen af rådgivningen finansieres af satspuljemidler. Således skal familien for et almindeligt rådgivningsforløb betale 100 kr. pr. time direkte til rådgiveren.

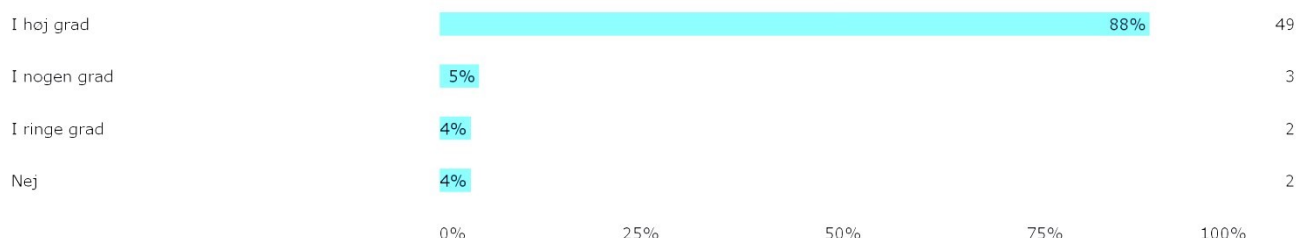
3.2.2 Spørgeskemabesvarelse

For at evaluere adoptivfamiliernes udbytte af PAS-rådgivningen, har Ankestyrelsen sendt evalueringsskemaer ud til familier, der har afsluttet et rådgivningsforløb.

I den målte periode, er der blevet sendt 115 spørgeskemaer ud, hvoraf 61 familier har valgt at deltage i undersøgelsen. Spørgsmålene er blevet udarbejdet af Ankestyrelsens psykologfaglige leder.

I undersøgelsen har der deltaget både eneadoptanter (13 procent) samt samlevende/gifte (87 procent). Der har i den målte periode ikke været fraskilte i gruppen.

Som det fremgår af nedenstående figur, har der været tale om en meget tilfreds forældregruppe, hvor 88 procent mente, at rådgivningen i høj grad havde været brugbar i forhold til de problemer gruppen havde oplevet efter hjemtagelsen af barnet.

Størstedelen af adoptivfamilierne mener, at rådgivningen har været positiv og har haft en positiv effekt på deres situation.

Flere adoptanter har taget sig tid til at uddybe deres svar. Af udmeldinger kan nævnes blandt andet:

- *”Vi har fået redskaber til at undgå konfliktsituationer, hjælp til at tackle opkørte situationer. Hjælp til at tale med vores datter omkring det at*

være adopteret og hvilken indflydelse det har på hverdagen. Lært at forstå og rumme signaler/adfærd, og klart fået en mere harmonisk datter fordi vi bedre forstår hende.

Vi har også fået hjælp til at forstå hendes udvikling. Dvs. at hun måske ikke modenhedsmæssigt kan sammenlignes med alderssvarende børns udvikling. Det har været en stor hjælp for os og hende. Nogle informationer har været repetition fra det oprindelige adoptionsgodkendende kursus men der er gået mange år fra kurset til vi havde brug for den viden".

- "Helt klart vi burde bare have været i gang noget før. Men bedre sent end aldrig".*
- "Vi mener PAS burde være "tvunget" efter hjemtagelsen. Det ville "fange" nogle problemer tidligt".*

Hovedparten af adoptivfamilierne har haft et stort udbytte af rådgivningen, som de mener, har været kompetent, professionel og har støttet og hjulpet dem meget. Der har været tale om en meget anvendelig rådgivning, som har kunnet anvendes konstruktivt – både nu og i fremtiden.

Som det fremgår af nedenstående bemærkninger, har ikke alle deltagere haft en positiv oplevelse af rådgivningsforløbet.

- "Vores udfordring matchede ikke psykologens kompetencer. Det vi havde behov for, kunne han ikke give, så rådgivningen var lidt 'nå'agtig"*
- "Den ene rådgiver virkede umiddelbart meget sympatisk og kompetent. Han kunne i høj grad bruges. De anden - var desværre spild af tid, og kan på ingen måde få min anbefaling"*

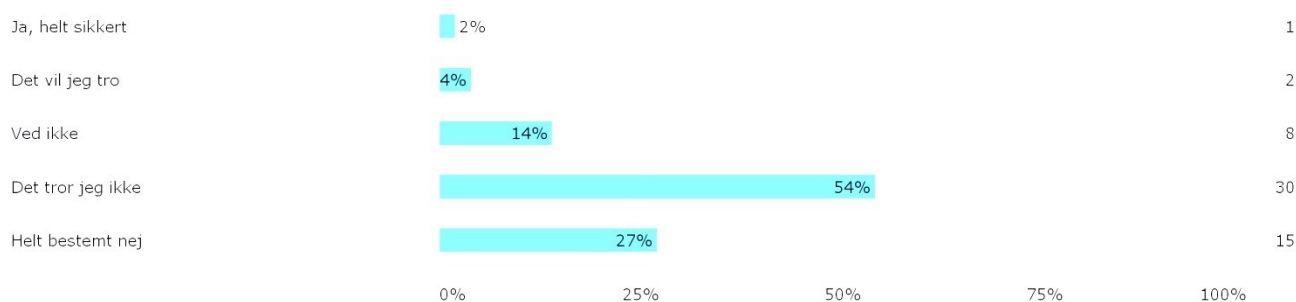
Adoptanterne er yderligere blevet spurgt om rådgiverens adoptionsspecifikke viden og erfaring har haft positiv betydning for udbyttet af rådgivningen. Hertil har 86 procent i høj grad haft positiv udbytte af rådgivningen.

Det fremgår blandt andet af besvarelsene, at psykologerne har haft en klar viden, som har været givtig. En rådgiver uden adoptionsspecifik viden og erfaring ville slet ikke kunne være nær så specifik og præcis i sin rådgivning, og flere har også påpeget, at det er dejligt endelig at møde en, som man ikke skal forklare barnets adfærd overfor. Det sker dagligt, at forældrene kæmper med andet fagpersonale, der ikke forstår barnet ud fra et adoptionsperspektiv.

Yderligere har adoptanterne oplyst, at rådgiveren i kraft af sin ekspertise på området har kunnet spørge ind til områder de slet ikke havde tænkt på, men som har haft stor betydning for dem siden. Rådgiveren har på få timer kunnet afkode problemer og italesætte situationer, som forældre ikke registrerede, var signaler fra barnet. Lige fra starten fik forældrene råd og vejledning som kunne bruges med det samme.

Hvorvidt adoptanterne vurderede, om de kunne have fået den tilstrækkelige og relevante hjælp uden PAS-rådgivningen, fordeler det sig som følger:

Som uddybende begrundelse har flere adoptanter oplyst, at rådgivernes erfaring og kompetence har betydet alt.

"Kunne en anden terapeut uden adoptionsfaglig viden have hjulpet mig. Måske. Min erfaring er, at adoption er fuldkommen overset som et fagområde for

mange fagligheder - pædagoger, lærere og også psykologer og terapeuter. Det er helt banalt bare "op ad bakke" at få fagpersoner til at anerkende, at der findes adoptionsrelaterede problematikker. Jeg oplever, der er to kasser, de kan putte os i: Omsorgssvigtet barn eller overpylret forælder. Der er ingen tvivl om, at den viden om adoption, som min terapeut havde, har været en fordel. Både fordi jeg ikke behøver bruge tid på at argumentere for, at problematikken KAN være adoptionsrelateret - OG finde den rette forståelse for, at den ikke nødvendigvis behøver være det. Men også helt konkret, når det handler om terapeutens viden om, indsigt i og erfaring med adoptionsrelaterede problematikker".

Adspurgte om adoptanterne ville vælge PAS-rådgivningen igen hvis de ville få brug for rådgivning har 98 procent svaret ja, og 98 procent ville endvidere anbefale PAS-rådgivningen til andre i samme situation.

Enkelte adoptanter har efterspurgt, om der kunne gives rådgivning til hvordan man som forældre skal forholde sig til større børn.

I den forbindelse kan det oplyses, at man i 2015 har iværksat et nyt tiltag, børnegrupper, til styrkelse af de adopterede børn/unge. Hertil kommer også muligheden for dispensation for større børn, som tidligere oplyst.

3.3. Professionelle i kommuner og forvaltninger

3.3.1 Målgruppe

Med satspuljemidlerne har Ankestyrelsen haft mulighed for at kunne tilbyde gratis undervisning om adoptionsrelaterede problemstillinger til institutioner og fagpersoner i kommunalt regi.

Hermed kan der tilvejebringes og leveres viden til professionelle i kommuner og til forvaltninger, for her igennem, at øge viden og kompetencer generelt og specifikt i relation til adoptionsspecifikke problemstillinger.

Der er tale om undervisning med et generelt sigte, der ikke er målrettet håndtering af et konkret barn.

Kurserne, som udbydes med varighed af 4 timer, har i 2014 og 2015 haft fokus på aspekter ved det adopterede barns institutionsstart, institutionsliv samt skolestart og skolegang.

Undervisningen udbydes i kommunalt regi, og målgruppen er henholdsvis pædagogisk personale i institutioner og fagligt personale, der indgår som konsulenter i forhold til dag- og specialinstitutioner, herunder psykologer, tale- hørepædagoger samt sundhedsplejersker med videre.

Det er vigtigt at pointere, at undervisningen alene er tiltænkt ovennævnte faggrupper og ikke adoptivforældre, som har andre muligheder for at få viden og erfaring, herunder PAS-rådgivning.

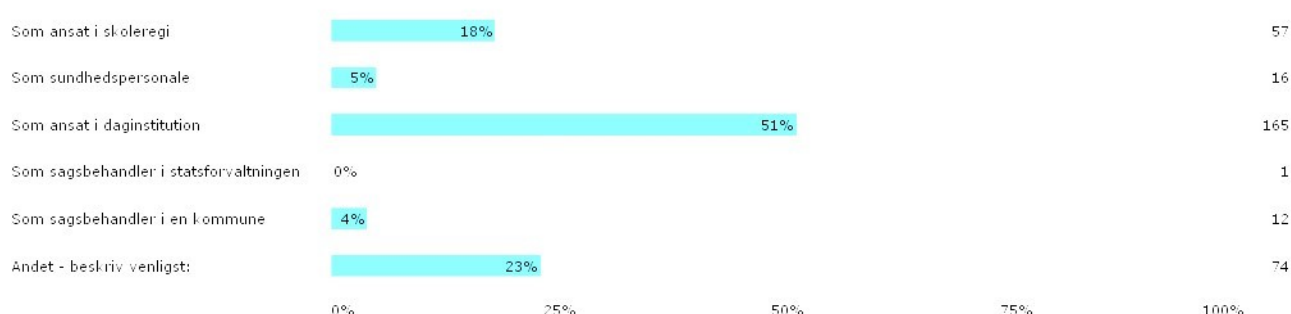
I 2014 blev der afholdt 104 kurser/undervisning med deltagelse af 1.565 personer. I perioden januar til maj 2015 er der afholdt 34 kurser/undervisning med deltagelse af 538 personer.

3.3.2. Spørgeskemabesvarelse

Ligesom adoptivfamilierne, har deltagerne fra diverse undervisningsforløb og kurser også modtaget et spørgeskema.

Af forskellige faggrupper, som har deltaget, kan nævnes PPR psykologer, fysioterapeuter, sundhedsplejersker, socialrådgivere, lærere og pædagoger.

På næste side ses fordelingen.

82 procent af de adspurgte fandt det faglige niveau for undervisningen tilfredsstillende. 16 procent i nogen grad og 2 procent i ringe grad.

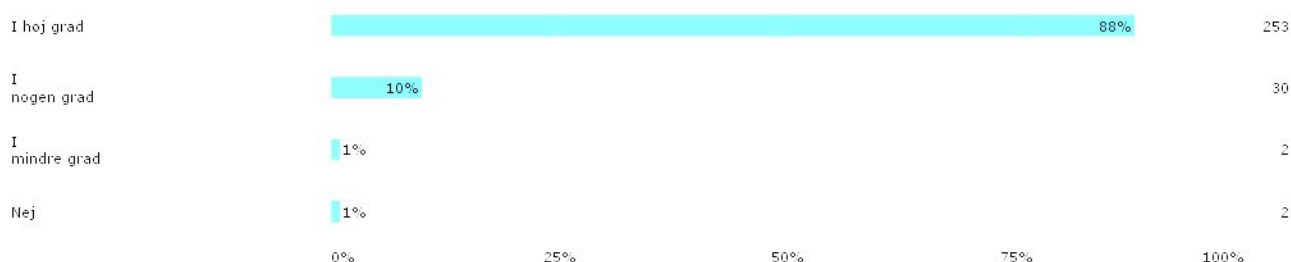
Flere har meldt tilbage, at kurserne har været meget inspirerende og gav stof til eftertanke. Det har givet en ny viden, og har medført, at fagpersonerne nu handler mere relevant.

Der har været tale om en yderst relevant undervisning, og deltagerne har fået indblik i hvad børnene har med sig og hvad familierne står i.

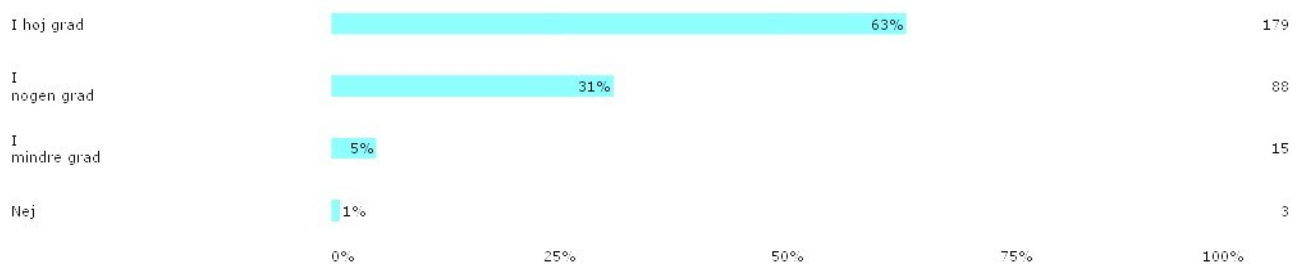
Yderligere har der været en del ros for de forskellige arrangementer, og man har været meget tilfredse med, at det var institutionens problemstilling, som var i fokus, og uden indblanding/deltagelse af forældre.

Af andre tilbagemeldinger kan nævnes, at undervisningen har været interessant, relevant og brugbar for arbejdspladsen. Fagpersonerne blev mere bevidste om adoptivbarnets behov i institutionen, skolen og i hjemmet, og fik desuden en baggrundsviden for barnets reaktionsmønster og hvordan man som fagperson kunne give dem tryghed, accept og trivsel i hverdagen.

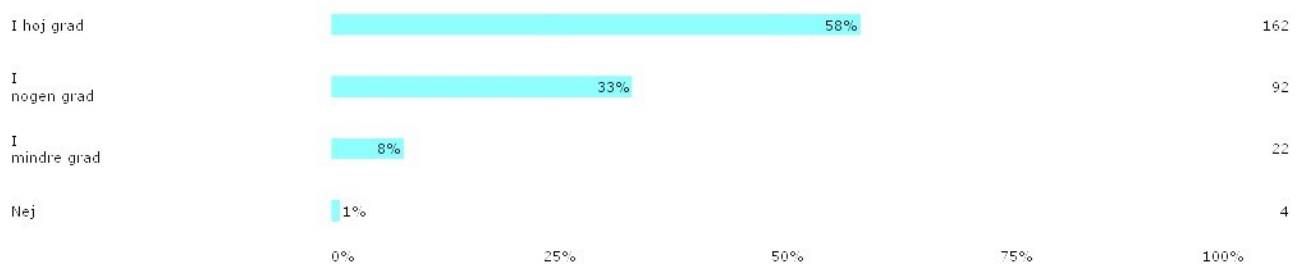
Til spørgsmålet om, hvorvidt de deltagende parter fandt undervisernes faglige kompetencer tilfredsstillende er fordelingen som følger:

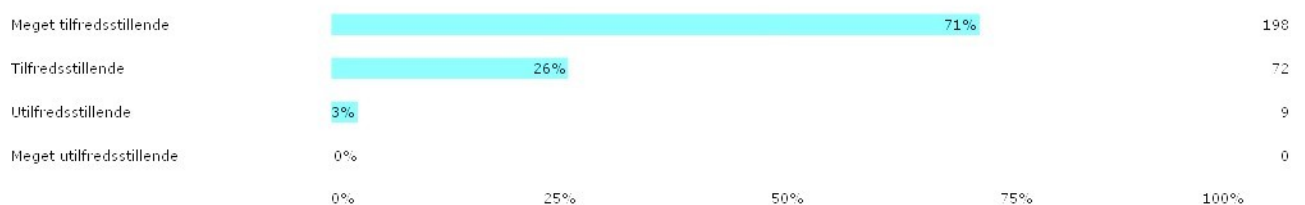
Generelt har deltagerne fundet rådgiveren meget kompetent, rådgivningen relevant og holdt i et niveau, som alle kunne forstå. Der var god afveksling i undervisningen.

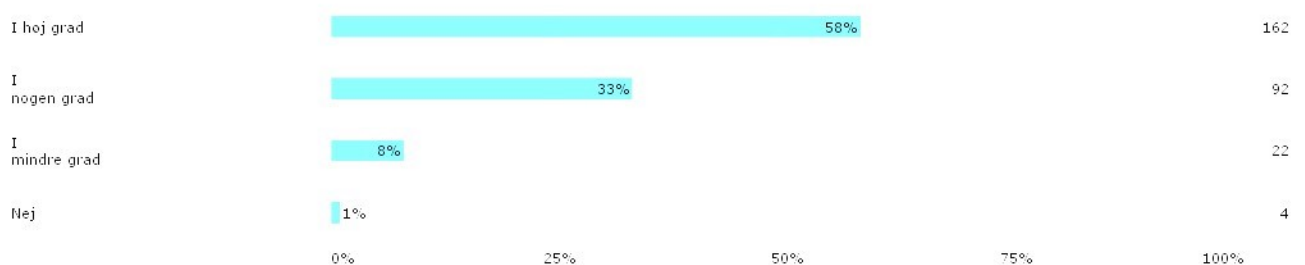
94 procent af de adspurgte mente, at indholdet af undervisningen i høj eller nogen grad gav dem mere viden på området.

Som det fremgår af nedenstående figur, mente 97 procent, at undervisningen samlet set havde været tilfredsstillende/meget tilfredsstillende.

Endvidere fandt 91 procent, at undervisningen i nogen grad/høj grad var relevant i deres daglige arbejde.

13 procent af gruppen mente, at der var emner, der ikke var med i undervisningen, og som de savnede. For eksempel metode i forhold til, hvordan man kunne arbejde psykologisk med de særlige

problemstillinger, der kunne gøre sig gældende for adoptivbørn og adoptanter.

Rigtig mange af deltagerne havde taget sig tid til at uddybe hvordan undervisningen kunne gøres bedre.

For eksempel efterlyste flere, at der skulle undervises mere omkring pædagogisk personales samarbejde med adoptivforældre, institutionens rolle i opstart og hvordan man bedst kunne støtte familien, herunder pædagogiske metoder og rådgivning om indkøring af børn ved institutions- eller skolestart.

Flere savnede, at undervisningen var rettet mod dagligdagen i institutionen efter den første svære tid, samt overgangen fra børnehave til skole og fritidsordning.

Yderligere var der ønske om konkrete undervisningsmuligheder samt konkrete anvisninger til, hvor man kunne få hjælp og supervision i hverdagen.

På det sansemotoriske område ønskede flere praktiske råd og tiltag, og også mere om de tilknytningsvanskeligheder, som mange sent adopterede lider af.

Der har således været rigtig mange gode inputs, som Ankestyrelsen har noteret sig, og som selvfølgelig vil indgå i overvejelserne af nye kurser og undervisningsforløb. Endvidere videreformidling til PAS-konsulenter.

3.4 PAS-konsulenter

Der er pt 23 stk. PAS-rådgivere fordelt i Jylland, på Fyn og på Sjælland. En liste over dem alle findes på Ankestyrelsens hjemmeside.

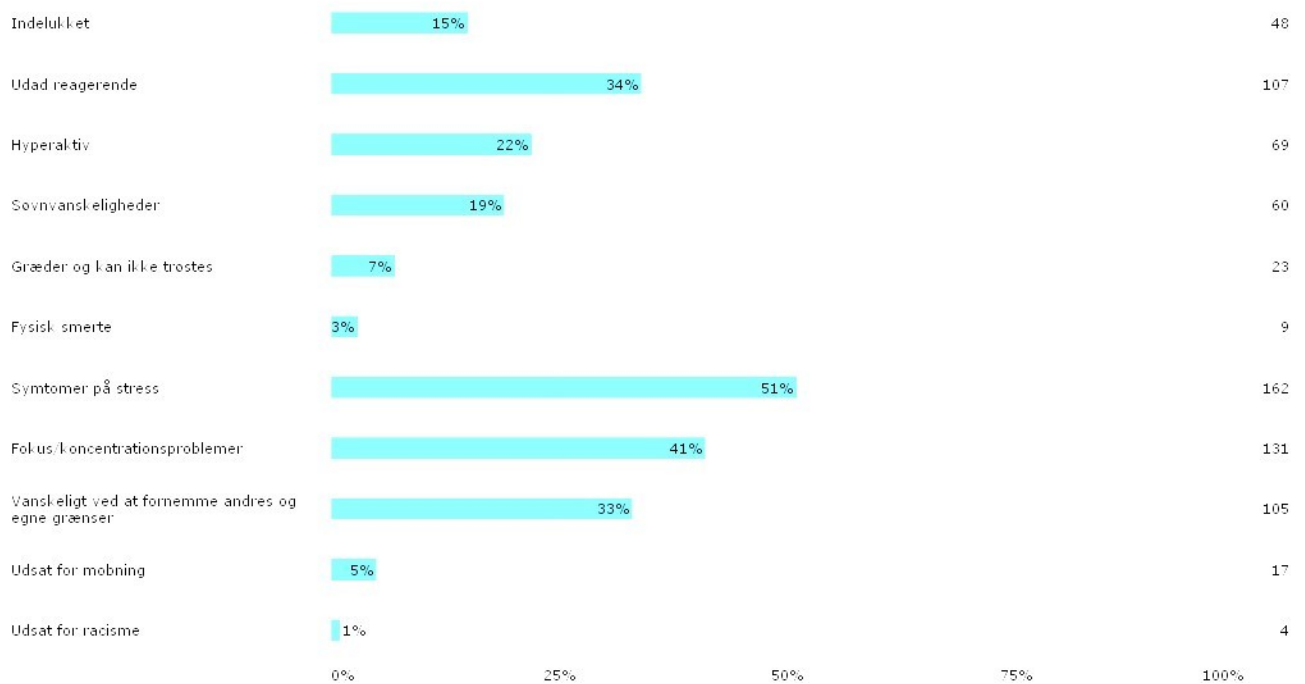
PAS-konsulenterne har en psykologisk og/eller terapeutisk baggrund og har herudover viden om og erfaring med de udfordringer, som adoptivfamilier kan stå med.

Rådgivningsforløbet finder sted hos konsulenten, og der er en egenbetaling på kr. 100 pr. time. Den øvrige del af udgiften finansieres af satspuljemidler.

Adopterede børns vanskeligheder ligner i deres udtryk ofte de udfordringer og vanskeligheder, som ikke adopterede børn også kan have, men de skal forstås anderledes. Den anderledes forståelse fører ofte til andre måder at tackle udfordringerne på rent pædagogisk, hvilket kommer det adopterede barn til gode. De adopterede børn har alle det til fælles, at de har mistet deres forældre. I stedet har de (inden de er blevet adopteret) fået tilbudt mere eller mindre kvalificeret kontakt og stimulering over en periode. Dette vil helt uundgåeligt afspejle sig i børnenes reaktioner efter adoptionen, som skal forstås og takles med hensyn dertil. Ankestyrelsen har valgt at udmønte bevillingen ved at skabe en landsdækkende ordning, der giver familier og professionelle i hele landet adgang til det professionelle korps. Samtidig er der stort fokus på at samle viden, dokumentation og evalueringer til brug for udvikling af ordningen.

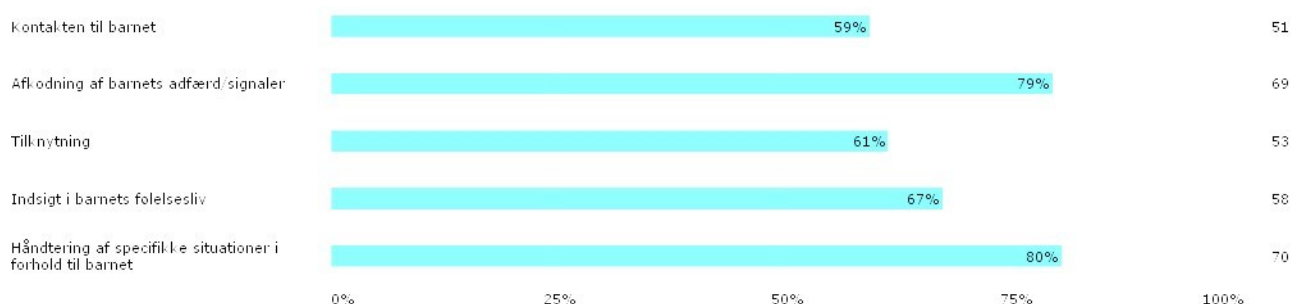
Problemområderne spænder vidt og har været mange. Nedenstående er et uddrag af, hvad konsulenterne har oplyst, at der er blevet arbejdet med.

Det skal bemærkes, at PAS-konsulenterne i perioden januar 2014 frem til slutningen af april 2015 har rådgivet i alt 5077 timer.

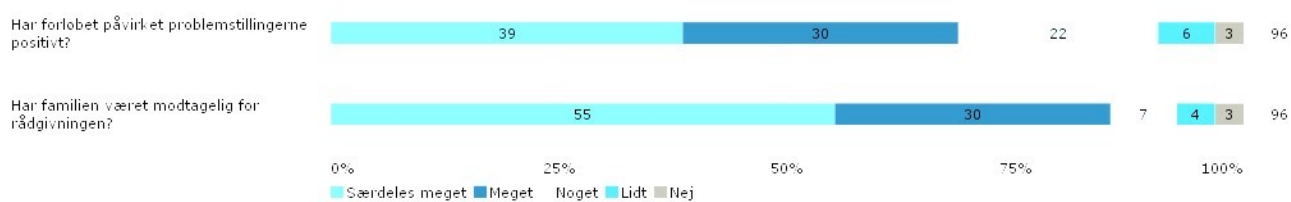

PAS-konsulenterne har uddybet selve problemerne (både indenfor PAS-rådgivning og i dispensationstilfældene), og følgende er blot et lille udsnit af, hvad de har oplyst; Reaktion på tidlige traumer, skolestart, selvskadende adfærd, ADHD lignende symptomer, voldsomme pubertetsvanskeligheder, sprogvanskeligheder, sociale problemer i skolen, indlæringsvanskeligheder, angst, skilsmisse, følelse af svigt, gentagne tab / brud, separationsangst i forbindelse med at have fået mindre søskende, savn af biologisk mor.

Nedenstående figur viser, hvilke problematikker, der er arbejdet med.

Ved spørgsmålet af, om forløbet har haft en positiv effekt på problemstillingerne og om familien har været modtagelig for rådgivningen fordeler det sig som følger:

PAS-konsulenterne har yderligere oplyst, at 85 procent af familierne ikke har fået professionel støtte til afhjælpning af problemstillingerne fra anden side.

4. Afslutning

Ankestyrelsen arbejder løbende på at forbedre og udbygge indsatsen på PAS-området.

Det er vigtigt at kurserne er tilpasset den aktuelle adoptionsverden. Sådant som situationen så ud for blot 10 år siden er meget anderledes end situationen i 2015.

Det kan nævnes, at mens det samlede antal af udenlandske børn, der adopteres fra udlandet til danske forældre, falder, stiger andelen af børn med specifikke behov hos de adopterede. Tal fra Adoptionsnævnet viser, at kun 14 procent af de danske kommende adoptivforældre i 2006 søgte om en udvidet godkendelse, som er krævet, før man kan adoptere børn over 3 år med særlige behov. Dette tal var i 2013 steget til 34 procent.

Ankestyrelsen skal derfor fortsætte med at finde en balance mellem nutidsudfordringer og fremtidsløsninger. Rådgivningen, den gratis undervisning mv. skal løbende tilrettes udviklingen på området, men det er også vigtigt, at de involverede parter får redskaber og kompetencer, som sætter dem i stand til at tilpasse sig de foranderlige krav, der møder dem ikke blot her og nu men også i fremtiden. Ankestyrelsen skal ikke kun følge med tiden, men også i nogle tilfælde være forud for tiden.

Der er og vil altid være et behov for forebyggelse og tidlig indsats for adoptivbørn. Det er noget vi hverken kan eller bør negligere – især ikke, når Danmark nu har påtaget sig en international forpligtelse i form af PAS.

Det er vigtigt, at adoptivforældre sikres den nødvendige hjælp og vejledning efter adoptionen er gennemført, og at der fokuseres på generel undervisning til professionelle i kommuner og forvaltninger. For ikke at tale om hjælp til børnene i form af eksempelvis samtalegrupper.

Ofte er børnenes problemer opstået før de kommer til deres adoptivfamilie. Der kan opstå udfordringer ved barnets tilknytningsproces, mulighed for at socialisere sig, samt dets generelle udvikling. Det er derfor ekstremt vigtigt at sikre kompetenceopbygning, og have dygtige og velkvalificerede adoptionskyndige rådgivere, som kan hjælpe i alle faser af adoptionen.

Den manglende tilknytning i barnets første leveår kan have efterladt sig tydeligt spor i barnets hjerne på en måde, som kan være gennemgribende for tænkning, handling, indlæring og adfærd.

PAS rådgivningen arbejder med en antagelse om, at en tidlig psykologfaglig indsats kan være medvirkende til at mindske disse problemer og derved sikre en positiv sund udvikling hos børn og deres forældre.

Derfor er en forsat udbygning og tilpasning af PAS essentiel og en nødvendighed.